

Nr 28.

Av herr **Öman**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om värnskatt, m. m.

I proposition nr 78 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga en förordning om värnskatt. Värnskatten skulle i regel utgå på 1938 års inkomster.

Utan att i övrigt diskutera storleken av den föreslagna skatten eller sättet för dess uttagande vill jag såsom anmärkningsvärt framhålla, att detta förslag helt överkorsar det under senare år allt mera allmänt framträdande önskemålet om en närmare anslutning mellan inkomstförvärv och skattebetalning. I tider sådana som de nuvarande, då många personer och företag se sina inkomster väsentligt reducerade men inte desto mindre äro tvungna att av dessa reducerade inkomster avstå skattebelopp, beräknade efter en tidigare, avsevärt större skatteförmåga, måste en sådan beskattningsmetod väcka starka betänkligheter.

Enligt den kungl. propositionen skall värnskatten utgå i form av ett 50-procentigt tillägg till den ordinarie inkomst- och förmögenhetsskatt, som debiterats i år på basis av 1938 års inkomster. Detta betyder, att nämnda inkomster förutom av den ordinarie, redan mycket höga beskattningen komma att träffas av en utomordentlig extrabeskattning, som *ingen ens teoretiskt hade möjlighet att räkna med vid inkomstförvärvet*. Det är lätt att tänka sig, vad en person skulle säga, om han köpt en vara på kredit och efter ett år finge räkning på en och en halv gång det överenskomna beloppet med motivering att varan under mellantiden stigit i pris. För en på 1938 års inkomster baserad värnskatt gäller i princip ungefär detsamma.

I propositionen ha möjligheter inrymmts till lättnad i värnskattskyldigheten för personer, som »på grund av långvarig sjukdom, arbetslöshet, militär tjänstgöring, inträde i pensionsåldern, avsevärd försämring i av den skattskyldige bedriven näringsverksamhet eller annan därmed jämförlig omständighet» fått sin skatteförmåga väsentligt nedsatt sedan 1938. Dock gäller detta endast under förutsättning att »synnerliga svårigheter» att gälda skatten föreligga. Frånsett att en skatt, som på detta sätt i största omfattning kommer att bli beroende av diskretionär prövning från beskattningsnämndernas sida, redan i och för sig måste anses synnerligen otillfredsställande, så äro de angivna möjligheterna till lättnader så snävt begränsade, att de på intet sätt kunna tänkas uppväga de med den föreslagna skatteordningen förenade orättvisorerna.

Med förvåning må också konstateras, att de föreslagna möjligheterna till lättnader icke omfatta även juridiska personer. Ett företag, som på grund av de med kriget följande krisförhållandena eller av andra orsaker fått sin verksamhet väsentligt beskuren eller kanske t. o. m. tvingats att helt upp-

höra med densamma, skall alltså detta till trots *under alla förhållanden betala en full värnsskatt, baserad på inkomsterna under högkonjunkturåret 1938*. Samtidigt komma företag, som just på grund av kriget fått sina inkomster väsentligt ökade, att slippa undan med en på en tidigare lägre skatteförmåga baserad värnsskatt. I bägge dessa fall kommer värnsskatten att verka på ett för rättsmedvetandet synnerligen stötande sätt.

Detsamma gäller slutligen — och inte minst — i fråga om dödsbon, där delägarna varit mer eller mindre beroende av den avlidne för sin försörjning och där icke 23 § i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt träder i tillämpning. Dessa dödsbon få av sin behållning betala inte bara en dryg arvsskatt och en dryg eftersläpande ordinarie beskattning på den avlidnes inkomster utan nu också en betungande, av den avlidne helt oförutsedd värnsskatt på samma — genom dödsfallet upphörda — inkomster. Visserligen ingå även oskifta dödsbon bland dem, som i händelse av synnerliga svårigheter med skattens gäldande kunna erhålla lättnader, men principen är dock att de skola betala full värnsskatt.

Finansministern meddelar i detta sammanhang, att ett förslag — jämlikt verkställd utredning — överväges, som går ut på att tillskapa ökad allmän skattebefrielse för dödsbon. Detta förslag berör dock endast i ringa grad den här föreliggande frågan, då det kommer att avse dödsbon, *som tillkommit efter den 1 januari 1940*. Det kan för övrigt ifrågasättas, om finansministerns slutsats är helt riktig, när han säger, att ett dödsbo, som enligt nyssnämnda förslag befrias från kronoskatteuppbörden i maj 1940, automatiskt också kommer att befrias från motsvarande del av värnsskatten. Den sistnämnda erlægges ju nämligen i sin helhet i februari och torde därför i flertalet fall redan vara betald, när en befrielse från majuppbörden kommer i fråga. Skulle i sådana fall en restitution ske, så lär den i varje fall inte ske automatiskt utan fordra uttryckligt stöd i lagbestämmelse.

Av det ovan anförda framgår, att synnerligen vägande skäl tala för att *värnsskatten bör baseras på 1939 och icke på 1938 års inkomster*. De tekniska svårigheter att genomföra detta, som finansministern anför, synas mig icke övertygande. Finansministern antyder själv en väg, som han möjligen kan tänka sig vara framkomlig, ehuru någon närmare undersökning därom icke verkstälts. Denna väg är, att kvitto å den i februari erlagda värnsskatten — beräknad på 1938 års inkomster — skall gälla som betalning vid en senare uppbörd av den på 1939 års inkomster definitivt uträknade skatten. De betänkligheter, som här anförts ifråga om ökat arbete för uppbördsmyndigheterna m. m., kunna efter min mening icke tillmätas den betydelse, att de behöva stå hindrande i vägen för åstadkommande av rättvisa i beskattningen.

Men även en annan väg kan tänkas. Värnsskatten skall i princip gälla 1939 års inkomster men debiteras preliminärt på 1938 års inkomster och uppbäres i enlighet med denna preliminära debitering i februari 1940. Debetsedeln förses därvid med en särskild talong, angivande det debiterade skattebeloppet, vilken talong bifogas deklarationen över 1939 års inkomster.

Vid 1940 års ordinarie taxering uträknas på basis av 1939 års inkomster det definitiva värnskattebeloppet, vilket uppföres å den kronobetsedel, som förfaller till betalning i november 1940. Samtidigt uppföres härå även en kreditpost, motsvarande det preliminärt debiterade värnskattebeloppet. Storleken av denna kreditpost erhålles direkt genom den till deklarationen fogade talongen och meddelas debiteringsförrättaren samtidigt med inkomst-siffrorna. Den sistnämndes merarbete kommer därigenom att inskränkas till att dels uträkna den definitiva värnskatten — vilket enligt nu föreslagna grunder och under förutsättning av oförändrad uttagningsprocent endast betyder att halvera inkomst- och förmögenhetsskatten — dels draga ifrån det meddelade beloppet för den preliminära värnskattdebiteringen. Detta merarbete torde vara väsentligt mindre än det, som ålåg debiteringsförrättaren, medan vi ännu utom en ordinarie inkomst- och förmögenhetsskatt och en särskild skatt på förmögenhet även hade en extra inkomst- och förmögenhetsskatt, en utjämningskatt, mantalspengar, o. s. v. Alla genom en persons flyttning o. dyl. uppkommande svårigheter bortfalla också genom detta system.

Under åberopande av de vägande rättvise- och rättssynpunkter, som enligt ovan tala för att basera värnskatten på 1939 års inkomster, samt de möjligheter att praktiskt genomföra detta, som jag här antytt, får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts proposition nr 78 att värnskatten i princip skall baseras på 1939 års inkomster.

Stockholm den 21 nov. 1939.

Ivar Öman.